

МОНИТОРИНГ

НА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА
ЛОКАЛНАТА СТРАТЕГИЈА
НА ОПШТИНА СТРУГА

ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

2015 - 2017

Изработката на овој извештај финансиски е поддржана од Фондацијата Отворено општество – Македонија, како дел од активностите на Концептот Општина по мерка на граѓаните.

МОНИТОРИНГ

НА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА
ЛОКАЛНАТА СТРАТЕГИЈА
НА ОПШТИНА СТРУГА

ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

2015 - 2017

Струга, јануари 2017

Издавач: Здружение за развој и активизам „Аква“ - Струга

За издавачот: Васко Ашталкоски, Претседател

Автори: Здружение за развој и активизам Аква

Подготвено од: Славица Јовческа, Емилија Бадаловска Ѓоноска, Димитри Голабоски

Уредник и рецензент: Д-р Борче Треновски

Уредници од Фондација Отворено општество - Македонија:

Данче Даниловска-Бајдевска

Наташа Анѓелеска

Лектура: Бојан Петревски

Превод на албански јазик: Шенаси Јаји

Дизајн и подготовка: Бригада дизајн

Изработката на овој извештај финансиски е поддржана од Фондацијата Отворено општество – Македонија, како дел од активностите на Концептот Општина по мерка на граѓаните.

СОДРЖИНА

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	4
1. ВОВЕД	6
2. СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ И ДЕМОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПШТИНАТА	9
3. СТРАТЕГИСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ И ПРИНЦИПИ ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА НА ГРАЃАНИТЕ	11
4. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГ ПРОЦЕСОТ	14
5. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ И КЛУЧНИТЕ НАОДИ	17
6. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	33
6. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	36
7. ИЗВОРИ	38
8. АНЕКС	40

ИЗВРШНО РЕЗИМЕ

Извештајот за спроведувањето на Акцискиот план има за цел да го утврди степенот на реализација на активностите и дали и до кој степен се јавиле предизвици/проблеми во спроведувањето. Намерата на ова истражување е да даде предлог-насоки во однос на понатамошното управување со спроведувањето на Акцискиот план.

Истражувањето е извршено во периодот од јуни до декември 2016 година. Во времето на завршувањето на ова истражување, двегодишниот Акцискиот план (2015-2017) влезе во петнаесеттиот месец од својата реализација, односно една година и три месеци откако е усвоен од страна на Советот на Општина Струга.

Степенот на реализација на Акцискиот план изнесува 17% проценти. Ова е резултат од квантитативна природа, но и квалитативните показатели укажуваат дека реализацијата на активностите е ниска.

Локалниот систем за социјална и детска заштита преку програмата/концептот „Општина по мерка на граѓаните“ добива голема поддршка во изготвувањето на стратегии и планови, во организирањето настани, форуми за избор на мерки и активности што ќе бидат кофинан-

сирани од програмата, обуки за засилување на капацитетите, директна финансиска поддршка кон Општина Струга. Дури и во самата Стратегија и Акциски план изготвувачот предвидел флексибилна рамка и толерантен однос во динамиката на спроведување на активностите, што, според наше мислење, е направено со цел да се земат предвид и недостатоците во функционирањето на општинските системи.

И покрај целосната финансиска, сно и нефинансиска поддршка што ја добива Општина Струга, поточно Одделението за социјална заштита при Општина Струга, по сè, се чини дека оваа поддршка не е доволна за да го мотивира Одделението да ги промени својот однос и практика. Одделението ги прави иститите грешки и ги применува истите техники на работа и по усвојувањето на Акцискиот план. Овој однос на Одделението води кон грешки при изготвувањето и усвојувањето на Програмата за социјална заштита за Општина Струга - документ што го изготвува и го реализира токму Одделението.

Важноста на Акцискиот план во локалниот систем на социјална заштита ќе ја добие својата вистинска тежи-

на, доколку надлежните структури за институционална и вонинституционална социјална заштита ги усогласат програмите со Акцискиот план, доколку ги направат комплементарни во однос на мерките и активностите и доколку Одделението за социјална заштита на Општина Струга ја прифати улогата на главен носител, одго-

ворен за спроведување на Акцискиот план. Од интерес на сите инволвирани страни е да го засилат чувството на сопственост врз овој документ. Правејќи го ова, ќе бидат чекор поблиску до ставање во функција на нов и компатибилен систем за социјална заштита за граѓаните на Општина Струга.

1. ВОВЕД

Социјалната заштита претставува сложен систем на мерки, активности и политики за надминување на социјалните ризици, ублажување на последиците кај ранливите групи, борба со сиромаштијата и социјалната исклученост. Сложеноста на овој систем произлегува поради потребата од применување пристап врз основа на индивидуалниот карактер на проблемите и потребите на децата, возрасните и семејствата што се нашле во социјален ризик и се вброиле во одреден вид ранлива група. Поради ваквата сложеност, направено е групирање на услугите и мерките со цел да се обезбеди целосна и квалитетна испорака на услуги за социјална заштита, и тоа: социјални услуги за институционална заштита, социјални услуги за вонинституционална заштита, социјална превенција, посвојување дете, права на парична помош од социјална заштита и локални социјални услуги. Согласно со оваа поделба, постои структура преку која се извршуваат работите за социјална заштита: центри за социјална работа, центри за дневно и привремено згрижување корисници, установи за социјална заштита, завод за социјални дејности, патролна социјална работа, повеќе видови дневни центри, дисперзирани одделенија на центрите за социјал-

на работа, народни кујни, како и приватните установи: СОС-детско село и два дома за стари лица.

Со спроведување на децентрализацијата во социјалната сфера, освен претходно споменатите структури, општините добиваат важна улога на вршители на работа од областа на социјалната заштита. Со тоа се отвора можност за подиректно вклучување на општината во изготвувањето и спроведувањето програми за социјална заштита. Основна намера на процесот на децентрализација во оваа област беше општините да добијат чувство на сопственост за решавање на социјалните проблеми за ранливите групи на своето подрачје. Ваквиот пристап би требало да обезбеди појасна и детална слика за потребите и проблемите на населението, подобро утврдување и категоризирање на социјално ранливите лица по ранливи групи, како и подиректен пристап кон корисниците и нивна поголема вклученост.

Во услови на децентрализирана општина, поттикнување на мултисекторската соработка е особено важно, имајќи ги предвид опсегот на мерките и активностите, сложеноста на социјалната заштита и потребата од индивидуален пристап кон обезбедување социјална

заштита на ранливите групи. Преку мултисекторска соработка, би се обезбедила комплементарност во реализација на мерките и услугите помеѓу различните вршители на работи од социјална заштита, со што би се подобриле квалитетот и опсегот на мерките.

Делегирањето одредени надлежности од областа на социјалната заштита и грижата за населението на здруженија на граѓани, правни и физички лица е, исто така, важен сегмент на вонинституционалната заштита. При примената на овие мерки, важно е да се почитуваат пропишаните стандарди, потребни за обезбедувањето на услови и услуги.

Општина Струга секоја година изготвува и спроведува Програма за социјална заштита на граѓаните, во која се предвидуваат мерки и активности што се насочени кон ранливите групи. Програмата за социјална заштита на Општина Струга се развива непосредно со развојот на националната стратегија, почнувајќи од 2004. Програмата во структурирана форма и содржина се јавува во 2007 година. Со измените на Законот за социјална заштита од 2009 година, од кои произлегува обврската за усогласување на локалните со националните програми, Општина Струга во 2010 година ја приспособува

својата програма со цел да одговори на законската обврска, така што во програмата за 2011 година, покрај мерките за институционална и вонинституционална социјална помош, вклучени се: заштитата и згрижувањето деца од претшколска возраст, како и дневен центар за деца и возрасни со попреченост. Позначителни промени и подобрувања во областа на социјалната заштита Општина Струга бележи во 2015 година, кога се креира локална стратегија за социјална заштита, која се усвојува од страна на Советот на Општина Струга на седницата одржана на 26.2.2015 година. Врз основа на Стратегијата, на 2.9.2015, беше усвоен и Акциски план за спроведување на локалната стратегија за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга.

Креирањето и усвојувањето на овие документи означил голем напредок во креирањето на политиките и имплементацијата на мерки од областа на социјалната заштита на локално ниво, ги зголемила обврските на општината во оваа сфера, но имајќи го предвид постоењето на Одделението за социјална заштита, како предуслов за успешно имплементирање на Акцискиот план, овие обврски треба да се прифатат како подобрување на пристапот и обезбедување квалитетни и навремени услуги на корисниците на социјална заштита.

Креирањето на Стратегијата и Акцискиот план отвори суштински прашања во однос на меѓусекторската соработка и ја наметна потребата од поголема координација на засегнатите страни, со цел овој документ да ја добие потребната важност.

Истовремено, со напредувањето на политиките за социјална заштита на локално ниво, на површина излегоа и проблемите со кои се соочува општинскиот систем, капацитетите на општинската администрација, на меѓуопштинските центри за социјална заштита и на здруженијата на граѓани за обезбедување и давање услуги на корисниците на социјална заштита.

За успешно водење на децентрализирана социјалната политика, освен споменатите структури (институции) и содржини (мерки и услуги), потребна е финансиска рамка (буџет) со која мерките ќе може успешно да бидат реализирани од страна на структурите. Средства за социјална заштита и заштита на децата се издвојуваат од буџетот на Р. Македонија, но сè повеќе се зголемува улогата на општината во обезбедување краткорочни и долгорочни финансиски средства за социјалната заштита на граѓаните.

2. СОЦИОЕКОНОМСКИТЕ И ДЕМОГРАФСКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОПШТИНАТА

Демографските податоци покажуваат пораст на бројот на населението од 63 376 жители, според последниот попис во 2002 година, на 65 395, според последната годишна процена на населението на 31.12.2014 година. Според возрастната структура, доминираат лицата на возраст од 34 до 59 години (34%), потоа следуваат лицата на возраст од 20 до 34 години (28%). Во однос на националната припадност, Општина Струга е етнички мешана заедница со мнозинско албанско население 57%, македонско 32%, турско 6%, влашко 1%, а помалку од еден процент припаѓаат на Еѓипќани, Роми, Бошњаци, Срби и друго¹.

Во однос на домувањето, како што се зголемува бројот на жители во општината, така расте и бројот на вкупни живеалишта во Струга. Според податоците од пописот во 2002 година, бројот на станови изнесувал 18 300, а во периодот од 2005 до 2014 година се изградени дополнителни 2 365 стана. Во нив живееле 63 376 жители, поделени во 14 483 индивидуални домаќинства, со просечен број на членови на домаќинства = 4.4. Во општината нема социјални станови за социјално загрозените групи.

Официјалните податоци за вкупниот број на активни деловни субјекти покажуваат најголема застапеност на микропретпријатија, но и тренд на намалување на бројката на мали претпријатија во последните години. Намалувањето е особено изразено кај малите претпријатија, каде што во периодот 2009-2012 има намалување за цели 50%. Во однос на секторите на дејност, доминираат трговијата на големо и мало, сместувачки објекти и сервисни услуги за храна и градежништвото.

Вкупниот број на регистрирани невработени лица во октомври 2015 година изнесувал 8 504. Од нив, како активни баратели на работа се регистрирани 38%, а другите 62% се други невработени. Најголем дел од регистрираните невработени лица се со основно и средно образование. Во однос на националната припадност, најголем број од евидентираните активни баратели на работа се од македонската етничка заедница, иако во општината има мнозинско албанско население. Мажите кај сите етнички заедници се повеќе присутни како регистрирани активни баратели на работа.

¹ Детални и пошироки информации за социоекономските и демографските карактеристики на Општина Струмица види: Социјална карта на општина Струга, 2016, достапна на: <http://www.soros.org.mk/mk/Home/Publication?newsID=6152&catID=10&pageIndex=1>, како и <http://www.struga.gov.mk/index.php/mk/a>

Состојбите со вклученоста во основно образование во Општина Струга во изминатите години покажуваат дека има намалување на бројот на ученици по учебни години. Притоа, нема значителни разлики меѓу девојчињата и момчињата, додека соодносот наставници - ученици во Општина Струга изнесува 8:1, со поголема застапеност на жените наставнички.

Бројот на пензионери во Општина Струга, заклучно со октомври 2015 година, изнесува 10 792. Во општината нема сместувачки капацитети за згрижување стари лица. Бројот на семејства корисници на социјална парична помош на крајот на 2014 година изнесувал 384, дополнително - имало 78 корисници на условен паричен надомест и 172 корисници на надомест за енергетска сиромаштија.

3. СТРАТЕГИСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ И ПРИНЦИПИ ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА НА ГРАЃАНИТЕ НА ОПШТИНА СТРУГА

Општина Струга, како сериозен јавен субјект, кој останува верен на заложбата да биде со своите граѓани и во време на економски и финансиски тешкотии, било на национално или на меѓународно ниво, реши социјалната заштита да ја вброи меѓу стратегиските приоритетните области на кои ќе им се посвети во периодот 2015-2020 година. Резултат на таа заложба е овој документ, наречен „Стратегија за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга“². Тој се однесува на градењето визија, утврдувањето на приоритетите и мерките за заштита на локалното население од социјалните ризици, преку испорака на општински услуги во општинските институции, и тоа по пат на воспоставување партнерства со другите фактори од јавниот, приватниот и од граѓанскиот сектор. Целата стратегија е обликувана на тој начин што во себе обединува четири различни погледи и почетни позиции, заедно со сите врски и корелации меѓу нив, поврзувајќи се со визија-

та на општината. Тоа се перспективите на: задоволни граѓани (што очекуваат граѓаните од општината), обезбедување услуги (кои внатрешни процеси треба да бидат воведени), развој на капацитетите (учење на вработените и организациски раст) и управување со буџетот (како да се финансираат активностите). Доследното следење и реализацијата на мерките и иницијативите содржани во документот од страна на градоначалникот, општинската администрација и Советот на општината, како и соодветната финансиска поддршка, ќе обезбедат постигнување на визијата и доверба во посветеноста, транспарентноста и ефикасноста на Општина Струга за социјална заштита на своите граѓани.

Визијата на Општина Струга, кога станува збор за социјалната заштита на граѓаните во периодот 2015-2020, гласи: **РАНЛИВИТЕ ГРУПИ ГРАЃАНИ СЕ ВКЛУЧЕНИ ВО СЕВКУПНИОТ ЖИВОТ НА ОПШТИНАТА ПРЕКУ ОРГАНИЗИРАНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА НИВНА ПОДДРШКА И**

² Пошироко за структурата/активностите на стратегијата, визијата, принципите и детален преглед на стратегиските приоритети, види Стратегија за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга 2015- 2020, достапна на: <http://foom.mk/mk/Home/Publication?newsID=49756&catID=106&pageIndex=2>

ОБЕЗБЕДЕНИ УСЛОВИ ЗА ПОНЕЗАВИСНА МАТЕРИЈАЛНА ЕГЗИСТЕНЦИЈА. Оваа визија ќе се реализира преку задоволување на потребите на граѓаните за добивање социјална заштита на лесен, ефикасен и транспарентен начин, преку зголемен обем на услуги. Главен фактор за реализација на оваа визија ќе биде Секторот за социјална заштита на Општина Струга.

Во процесот на реализирање на стратегиските приоритети и мерки за остварување на визијата на Општина Струга за социјалната заштита во периодот 2015-2020, ќе се почитуваат следниве принципи и вредности:

- **Еднаквост** - При имплементирањето на стратегијата, има еднаков однос кон сите граѓани, без разлика на нивната етничка, верска, полова, возрастна или друга социјална припадност.
- **Приоритет на најранливите групи** - во понудата и испораката на услугите предност ќе им се дава на најзагрозените групи граѓани.
- **Вклученост** - граѓаните ќе бидат вклучени во системот за заштита со сите права, можности и ресурси што ги имаме на располагање.
- **Професионалност** - активностите ќе се спроведат работејќи објективно и следејќи ги пропишаните процедури.
- **Иновативност** - постојано ќе се бараат спонтани и системски постапки за воведување нови начини за подобро извршување на работите.
- **Законитост** - при извршувањето на сите активности предвидени од Стратегијата, ќе бидат почитувани законите на Република Македонија.
- **Етичност** - во исполнувањето на целите ќе се тргнува од принципите предвидени од Етичкиот кодекс на државните службеници на РМ.
- **Определеност за социјален дијалог** - Општината ќе ја помага интеракцијата меѓу локалните синдикати и вработувачи, како и другите засегнати страни.
- **Партнерство на Општината со јавните институции, граѓанскиот и бизнис-секторот** - при имплементацијата на стратегиските приоритети, ќе се градат партнерства и ќе се користат капацитетите на другите јавни институции и организации од граѓанскиот и од деловниот сектор.
- **Транспарентност** - ќе се промовира што повисоко ниво на достапност на информациите со кои се располага, услугите што се нудат, процедурите според кои се извршуваат и критериумите според кои се даваат.

Цели на Акцискиот план за локалната стратегија за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга за периодот 2015-2017 година

Главната цел на овој Акциски план е да развие клучни активности што треба да се спроведат за да се обезбеди успешна имплементација на Стратегијата. Заедно, Стратегија и Акцискиот план ќе бидат основните алатки што ќе ја водат Општина Струга низ процесите на социјалната заштита на нејзините граѓани и постигнување на визијата, која гласи: „**Ранливите групи граѓани се вклучени во севкупниот живот на општината преку организирани институции за нивна поддршка и обезбедени услови за понезависна материјална егзистенција**“.

Акцискиот план ги дефинира активностите за развој на социјалната заштита што треба да се преземат во периодот на спроведувањето на Стратегијата, т.е. од 2015 до 2017 година³. Спроведувањето на Стратегијата во овој период се заснова врз критериумите на приоритетна потреба и реалистичност во проекциите за пристап до финансиски средства за реализација на активностите, согласно со предвидениот буџет на општината и другите извори на финансирање. Притоа, дел од дефинираните активности се започнати и завршени во предвидената временска рамка, додека дел од нив ќе започнат во овој

период, но нивната целосна реализација ќе биде завршена во периодот предвиден за спроведување на Стратегијата (2020). За таа цел, кон крајот на 2017 година ќе се изготви акциски план за периодот 2018-2020 година.

Спроведувањето на Акцискиот план на годишно ниво се одвива преку годишните програми на Секторот за социјална заштита на Општина Струга. Во овие програми, активностите предложени во Акцискиот план се дополнително разработени во проекти што јасно ќе ги дефинираат проектните цели и очекувани резултати, индикаторите, потребните трошоци и субјектите одговорни за нивната реализација.

Рамката на Акцискиот план е изготвена по изготвувањето на **Стратегијата за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга 2015-2020 година**. Процесот на акциското планирање беше реализиран во соработка со заинтересираните страни, учесници на планирачките сесии (работилници) и низ процес на јавни расправи и консултации со надлежните структури во Општина Струга.

³ Пошироко за структурата, целите и активностите на деталните чекори на усвоениот акциски план види: Акцискиот план за локалната стратегија на Општина Струга за социјална заштита во периодот 2015-2017 година.

4. МЕТОДОЛОГИЈА НА МОНИТОРИНГ ПРОЦЕСОТ

Фаза 1: Прибирање материјали, документи, извештаи

Во оваа фаза беа прибрани сите материјали што се сметаа за релевантни и се однесуваа на темата **Социјална заштита**. Покрај Стратегијата и Акцискиот план, се прибираа и досегашни анализи, извештаи и документи што се однесуваа директно на оваа тематика на територијата на Општина Струга.

Фаза 2: Анализа и толкување на прибраната документација

Документите што беа прибрани претходно беа класифицирани во категории документи со општи податоци и документи со податоци што директно се однесуваат на Општина Струга. Во оваа фаза се правеа споредби на информациите и се анализираше секој дел од клучните документи - Стратегијата и Акцискиот план за социјална заштита на Општина Струга.

Фаза 3: Десктоп и теренско истражување

- интервјуа со надлежни лица;
- студија на случај;
- консултативни средби;
- тестирање и приспособување на мониторинг алатки за проверка на функционалноста на системот;
- набљудување на работата на структурите;
- учество на седници;
- информативни посети и посети за испитување на пристапноста до структурите;
- телефонски јавувања за информирање за настанатите промени;
- присуство на реализација на настани и активности од Акцискиот план.

Фаза 4: Менторска помош

Откако беа собрани сите податоци, се одржаа неколку менторски средби каде што се класифицираа информациите и податоците и беше изготвена рамка за креирање на извештајот.

Фаза 5: Изготвување на извештајот

Според претходно изготвената рамка, се пополнуваше извештајот и дополнително се проверуваше точноста на податоците.

Во оваа фаза се направи проверка и корекции на извештајот, како и негово лекторирање.

Фаза 6: Презентација и промоција на извештајот

По комплетирањето, извештајот ќе ѝ биде дистрибуиран на пошироката јавност преку организиран настан на кој ќе се презентираат наодите.

4.1 Цели на мониторинг процесот

4.1.1 Целта на ова истражување

Целта на мониторингот е собирање и анализирање информации за да се утврди до која мера Акцискиот план придонел за исполнување на Стратегијата, кои позитивни и негативни последици ги има од реализацијата, какви промени се случиле како резултат на имплементација на Акцискиот план и на кој начин е постигнато влијание, кои директни услуги ги обезбеди Акцискиот план како резултат на спроведените мерки, дали се активностите спроведени навреме и кои непланирани активности се спроведени, како и дали се користат ресурсите на соодветен начин.

4.1.2 Целта на Акцискиот план

Главната цел на Акцискиот план е да развие клучни активности што треба да се спроведат за да се обезбеди успешна имплементација на Стратегијата. Акцискиот план ги дефинира активностите за развој на социјалната заштита што треба да се преземат во периодот на спроведување на Стратегијата, т.е. од 2015 до 2017 година. Рамката на Акцискиот план е изготвена по изготву-

вањето на *Стратегијата за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга 2015-2020 година*. Процесот на акциското планирање се изведе во соработка со заинтересираните страни, учесници на планирачките сесии (работилници) и низ процес на јавни расправи и консултации со надлежните структури во Општина Струга.

4.1.3 Целта на Стратегијата

Стратегијата за социјална заштита на граѓаните на Општина Струга што го опфаќа периодот 2015-2020 година содржи дефинирана визија за развојот на социјалната заштита во Општина Струга, како и водечките принципи за нејзина имплементација и стратегиските приоритети и мерки за постигнување на зацртаната визија. Целата стратегија е обликувана на тој начин што

обединува четири различни погледи и почетни позиции, заедно со сите врски и корелации меѓу нив, поврзувајќи се со визијата на општината. Тоа се перспективите на: задоволни граѓани (Што очекуваат граѓаните од Општината?), обезбедување услуги (Кои внатрешни процеси треба да бидат воведени?), развој на капацитетите (учење на вработените и организациски раст) и управување со буџетот (Како да се финансираат активностите?). Сите елементи на Стратегијата се обединети и систематизирани во избалансирана карта на показатели (ИКП)¹, документ што ги обезбедува приоритетните цели, клучните показатели за нивно постигнување, целните вредности што сака да ги постигне општината, како и мерките и иницијативите што треба да го обезбедат нивното постигнување.

5. АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ И КЛУЧНИТЕ НАОДИ

5.1. Важност на Акцискиот план

„Важност на Акцискиот план“ е термин што се наметна во првата фаза од спроведување на мониторингот и означува во која мера постојниот локален систем го прифаќа и го инкорпорира Акцискиот план. Во описот на Акцискиот план е наведено: спроведувањето на Акцискиот план на годишно ниво ќе се одвива преку годишните програми на Секторот за социјална заштита на Општина Струга. Во овие програми, активностите предложени во Акцискиот план ќе бидат дополнително разработени во проекти што јасно ќе ги дефинираат проектните цели и очекуваните резултати, индикаторите, потребните трошоци и субјектите одговорни за нивната реализација.

Изготвувањето и усвојувањето на Стратегијата и Акцискиот план за имплементација на Стратегијата значија голем напредок за општината и за сите вклучени во нивното изготвување, но со почнувањето на нивната реализација изгледаше како планот да се изгуби во просторот на мерки и структури за социјална заштита. Сложеноста на системот на социјална заштита, мултисекторскиот

пристап кон обезбедување услуги и спроведување мерки за социјална заштита го усложнуваат процесот на реализација на Акцискиот план. Во услови на слабо функционирање на Одделението за социјална заштита и отсуство на одговорни лица назначени за реализација и следење на Акцискиот план, неговата улога и влијание ја губат почетната сила, дадена со професионалниот пристап при неговото изготвување, до фазата на усвојување. Чувството на сопственост врз документот и постигнувањата од него се губат во фазата на имплементација.

Со цел да ги согледаме позицијата, улогата, важноста и влијанието на Акцискиот план, изготвивме графички приказ „Важноста на Акцискиот план“, кој ќе ја поедностави сложената слика, односно претставата на целиот систем на обезбедување социјална заштита на локално ниво.

Со креирањето ваква претстава за поставеноста, важноста и влијанието на Акцискиот план и Стратегијата, се појави потребата од дефинирање на улогите и на важноста на Одделението за социјална заштита, Цен-

тарот за социјална работа, Дневниот центар за деца и возрасни со посебни потреби, Центарот на заедницата и Здруженијата на граѓани во трите фази: фазата на изготвување, фазата на усогласување и комплементарност на програмите, како и фазата на спроведување на мерките и услугите.

Оттука, мултисекторските средби, кои се предвидени и во Акцискиот план, се особено важни за успешно функционирање на нововоставениот локален систем на социјална заштита на граѓаните на Општина Струга.

Содржината на Програмата за социјална заштита на Општина Струга за 2016 и 2017 година укажува на тоа дека нема процес на усогласување на Програмата со Акцискиот план, односно Програмата не претрпува промени. Последица на ова се нереализирани активности од Акцискиот план. Старата практичка наведување на Програмата на материјални, финансиски трансфери, во форма на социјална помош, се единствените активности на Програмата што се реализираат. Водејќи се од извршените интервјуа и комуникација со надлежни лица од општината, добивме информација дека реализацијата на Програмата како да се одвива само од себе, без одговорно лице за имплементација, лице што потоа и ќе го „брани“ извештајот пред Советот. Како последица на овој однос во периодот на спроведување на Акцискиот план,

а преку следењето седници на Советот и разгледување на записници од седници на Советот, се јавува потреба од интервенција на веќе изгласана и усвоена програма за 2016 и за 2017 година. Тоа се прави преку додавање и гласање на точката „Исправка на Програмата за 2016“ на дневен ред на седницата на Советот на Општина Струга на 30.12.2015 година, со цел да се вметнат активности од Акцискиот план што се предвидени за спроведување во тековната година, а кои поради некоординација, слабо функционирање на Одделението за социјална заштита, потценување на важноста на Акцискиот план и Програмата за социјална заштита, се испуштиле да се вметнат во Програмата. Што се однесува на недостатоците на Програмата за 2017, односно испуштањето (пропустот) да се внесе активноста за обезбедување контејнери за подобрување на просторните капацитети на градинката, се оправдува со неосновано објаснување од страна на раководителот на секторот (според претходната систематизација). На крајот, програмата е изгласана без оваа активност, на седницата на Советот одржана на 6.12.2016.

Важно е да се напомене дека за испуштените активности веќе биле обезбедени неповратни средства за подобрување на состојбите во делот за детска заштита, односно за поправки и за подобрување на просторните капацитети на градинките во Струга.

ПРИЛОГ 1 - Важноста на Акцискиот план

Изготвување, усвојување и реализација на А.П.

5.2. Структура на Акцискиот план

Согласно со наведеното во Стратегијата и Акцискиот план, се вели дека преку „Акцискиот план се дефинираат активностите за развој на социјалната заштита што треба да се преземат во периодот на спроведувањето на Стратегијата, т.е. од 2015 до 2017 година. Спроведувањето на Стратегијата во овој период се заснова врз критериумите на приоритетна потреба и реалистичност во проекциите за пристап до финансиски средства за реализација на активностите, согласно со предвидениот буџет на општината и другите извори на финансирање. Дефинираните активности на Акцискиот план ја дооформуваат Стратегијата, а со нивната реализација, таа се исполнува. Тое се конкретни акции што се дизајнирани и треба да се преземат во рамките на мерките, а со намера да се постигнат стратегиските приоритети (цели) во секоја од четирите перспективи: задоволни граѓани, обезбедување услуги, развој на капацитетите и управување со буџетот. Активностите се мошне разновидни поради фактот што дефинираните стратегиски приоритети се комплексни и може да бидат постигнати единствено преку преземање мноштво разни чекори“.

Структурата на Акцискиот план ги следи контурите на

Стратегијата, која, пак, преку Избалансирана карта на показатели (ИКП), овозможува да се следи кои стратегиски чекори ќе ги преземе Општина Струга во периодот 2015-2020 и кои резултати треба да ги постигне за да ја реализира Визијата. Целта на Избалансираната карта на показатели е да обезбеди подобар стратегиски фокус и хиерархизирање на приоритетите во имплементирањето на активностите, така што за секој стратегиски приоритет е дадено неговото релативно значење, изразено во проценти, каде што поголем процент означува поголема важност. Така што, стратегиските перспективи по својата важност, процентуално изразено, изгледаат вака: задоволни граѓани (15%), обезбедување услуги (27%), развој на капацитетите (21%), управување со буџетот (37%).

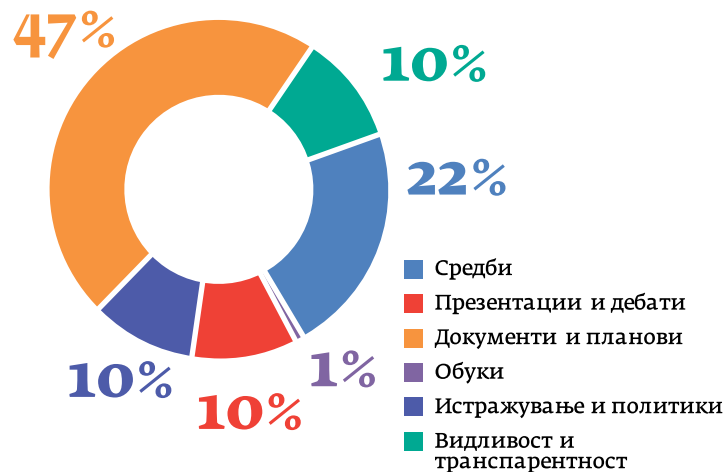
При постапката на мониторинг на имплементацијата на активностите од Акцискиот план, очигледна беше корисноста на Избалансираната карта на показатели и лесно можеше да се заклучи дека ваквиот пристап дава појасна слика и насоки на дејствување за имплементаторите на Акцискиот план. Но, кога ќе се земе предвид факторот „време“, односно временската рамка за имплементација на активностите и мерките, можевме да заклучиме дека имало моменти кога мерки што по својата важност се од трет степен, наеднаш, поради факторот „време“, преминуваат во мерки од прв степен на

важност, затоа што нивното нереализирање во предвиденото време понатаму ја сопира реализацијата на другите активности, а со тоа и целокупната реализација на Акцискиот план. Како активности од таков карактер можеме да ги споменеме: мултисекторските средби за координација и усогласување на програмите, како и тековното работење (ефикасноста и ефективноста) на Одделението за социјална заштита при Општина Струга.

Оттука, сметавме дека во рамките на овој мониторинг е потребно да направиме одредено симплифицирање на активностите на Акцискиот план и нивно групирање: по вид на активности, по одговорни за имплементација, по активности за кои се и не се потребни средства. Поедноставувањето е и со намера да се согледа дека активностите што се предвидени во рамките на Акцискиот план за периодот 2015-2017 можеле да се реализираат со постојните капацитети на инволвираните страни со најмалку 60% степен на реализација.

ПРИКАЗ БР. 1

Поделбата на активности според видот на активности

5.2.1. Поделба според видовите активности

Поделбата на Акцискиот план според видот на активности (*Приказ бр. 1*) укажува на тоа дека во овој период се посветува, речиси половина од обврските, на изготвување документи и планови и речиси една четвртина средби. Ова сугерира дека важен предуслов за успешно реализирање на вака поставените активности е постоењето на човечки капацитети и волја за мултисекторска соработка, за кои сме убедени дека во рамките на општинската администрација, центрите за социјална заштита, како и во дневниот центар, како квалитети постојат во голема мера.

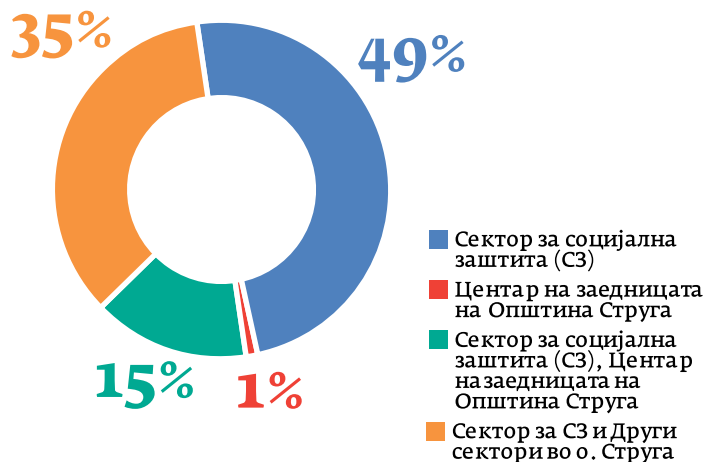
5.2.2. Поделба според одговорниот за имплементација

Според оваа поделба (*Приказ бр. 2*), може да се утврди дека голем дел од одговорноста за реализација на активностите е на страна на општинската администрација, односно на Одделението за социјална заштита. Тоа е укажано и во самиот Акциски план, кој е, да повториме, усвоен од страна на Советот на Општина Струга и со тоа станува обврска за реализација од страна на надлежното одделение. Одделението има еден раководител и

тројца соработници, така што нивна обврска и задача е успешна реализација на Акцискиот план, односно на активностите што ги инкорпорирале тие во Програмата за социјална заштита на Општина Струга. Иако сето ова изгледа како тежина што се наметнува кон Одделението, сепак, сметаме дека со отворањето на процесот на креирање и имплементирање на Стратегијата и Акцискиот план се добија дополнителни структури, кои стојат како поддршка на Одделението при реализација на Програмата и Планот, а самото постоење на овие документи ја олеснува работата на Одделението и, што е уште поважно, ги зголемува и ги подобрува услугите и мерките за социјална заштита на граѓаните.

ПРИКАЗ БР. 2

Поделбата на активности според видот на активности

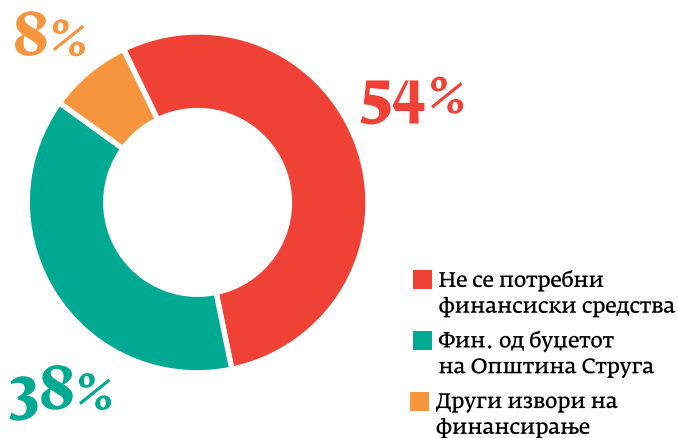

5.2.3. Поделба според средствата потребни за реализација

Најчест изговор кај надлежните е дека нема доволно средства за реализирање на предвидените активности, па оттаму и намерата за овој вид поделба (Приказ бр. 3), кој е со цел да го разбие фактот дека нереализирањето е последица на немање на финансиски средства. Оваа поделба укажува на тоа дека за повеќе од половина од активностите не се потребни средства за реализација и зависат од планот на реализација на активностите изготвен од страна на надлежните. Ова, од друга страна, значи и дека доколку поради недостиг од средства не може да се реализира одредена активност, секогаш ќе има доволно активности за кои не се потребни средства, а може да се реализираат. Се разбира дека при ваквите промени во редот на реализација на активностите треба да се земе предвид и важноста на активностата за реализација во одредено време, односно причинско-последичната врска на активностите поставени во временската рамка за реализација.

ПРИКАЗ БР. 3

Според изворот на финансирање

5.3. Степен на реализација на Акцискиот план согласно со перспективите на Стратегијата

Акцискиот план е збир на мерки и активности што ѝ даваат практичност и функционалност на Стратегијата, а со негова реализација се исполнуваат и целите на Стратегијата. Мерките од Акцискиот план се состојат од разновидни, но конкретни акции, кои се насочени кон постигнување на стратегиските цели во секоја од четирите перспективи. Комплексноста на пристапот при обезбедување на мерките и услугите за социјална заштита се дополнува со комплексноста на поделбата на мерките (и нивните активности) по четирите перспективи. Очигледно, комплексноста е карактеристика во оваа област. Доколку се прочитаат и се анализираат добро овие два документа, може да се заклучи дека со реализација на мноштвото разни мерки се прави структуриран, организиран и координиран пристап, кој со сигурност доведува до поефикасно и квалитетно обезбедување мерки и услуги за социјална заштита на ранливите групи, а сè со цел социјално загрозените деца, возрасни и семејства да можат самите да водат понезависна материјална егзистенција.

При процена на степенот на реализација на активностите од Акцискиот план, земена е предвид и подел-

бата на важноста по перспективите, и тоа: задоволни граѓани (15%), обезбедување услуги (27%), развој на капацитетите (21%), управување со буџетот (37%).

Со оглед на затечените состојби во оваа област на локално ниво, самите креатори на Акцискиот план оставаат доволно флексибилност и толеранција за степенот на реализација, како и доволно временски простор за реализирање на активностите предвидени во мерките на Акцискиот план.

Реализација на нивото на активности од мерките во Акцискиот план/ Реализирани и нереализирани активности

Активностите на Акцискиот план се групирани по мерки, а пак, тие се групирани според перспективите на Стратегијата, и тоа: задоволни граѓани, обезбедување услуги, развој на капацитетите и управување со буџетот. Активностите се разновидни и содржат различна количина квантитативни и квалитативни ефекти врз целната група, доколку се реализираат. Во овој дел од анализата се задржуваме на мониторирање на бројот на нереализирани и реализирани активности, на каков вид активности се спроведени и кој придонел за нивна

реализација, како и дополнителен графички приказ за тоа во која мера се потребни финансиски средства за реализација на активностите од Акцискиот план.

5.3.1. Степен на реализација на активности по перспектива: задоволни граѓани

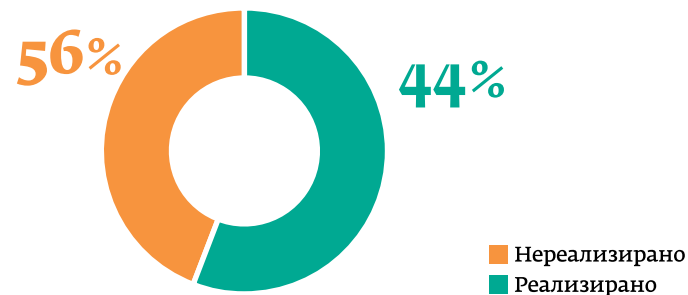
За постигнување на перспективата „Задоволни граѓани“, предвидени се четири мерки: познавање на ранливите групи; дефинирање листа на социјални услуги на Општина Струга; јавно комуницирање на процедурите за добивање социјални услуги и други релевантни информации од областа; грижа за корисниците на социјалните услуги во руралните населени места.

Во рамките на четирите мерки, за реализација се планирани се 18 активности, од кои за 12 не се потребни, а за пет се потребни финансиски средства. Од вкупниот број на планирани активности, реализирани се осум. Реализираните активности се од видот: документи и планови, презентации и дебати. Имплементатор на реализираните активности е Центарот на заедницата во Струга, кој се јавува како помошна структура при изготвувањето и реализацијата на Акцискиот план и Стратегијата.

Споредено со предвидениот степен на реализација, овој приоритет не го достигнува минимално очекуваниот степен на реализација, додека, пак, спореден со степенот на реализација на активностите во другите три перспективи, има висок степен на реализација. Во Акцискиот план се напонува дека реализацијата на целите за оваа перспектива е најтешко да се постигнат. Контрадикторноста што ја наметна високиот степен на реализација на оваа перспектива доаѓа од карактерот на активностите што се реализираа во овој период, а се повеќе квантитативни, а помалку квалитативни постигнувања. Тие се фокусирани на креирање документи и анализи за моменталната состојба во областа и презентација на наодите

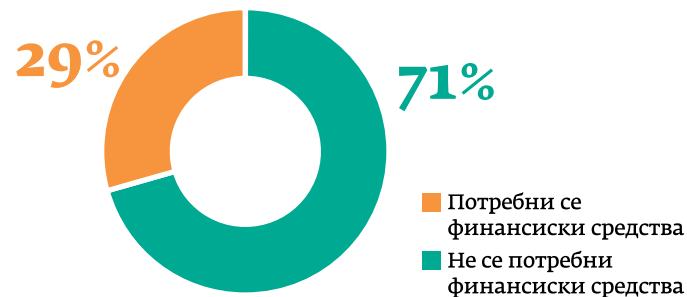
ПРИКАЗ БР. 4

ПЕРСПЕКТИВА : Задоволни граѓани

ПРИКАЗ БР. 5

ПЕРСПЕКТИВА : Задоволни граѓани

5.3.2. Степен на реализација на активности по перспектива: обезбедување услуги

За постигнување на перспективата „Обезбедување на услуги“ се предвидени осум мерки: анализа на надлежностите на систематизирање на секторот; воспоставување ефикасна и ефективна интерна и меѓусекторска координација; воспоставување детални процедури за сите социјални услуги што ги дава општината; механизми за координација и соработка со јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор; база на податоци на активни граѓански здруженија од јавен интерес, потенцијални партнери од јавниот и од приватниот сектор; процена на потребите од нови локални институции на С.З.; градење процедури за формирање и управување со локалните институции преку воспоставување партнерства; Зголемување на бројот на локални институции или канцеларии на С.З.

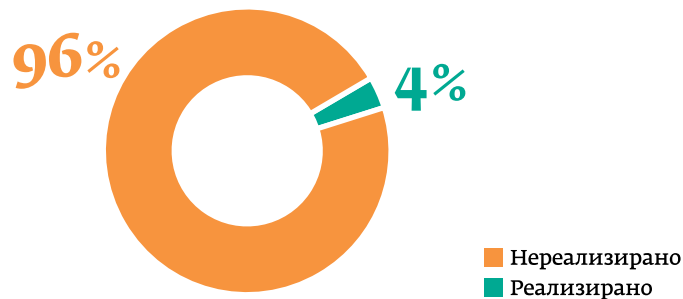
Во рамките на осумте мерки, за реализација се планирани 27 активности, од кои за 18 не се потребни, а за девет се потребни финансиски средства. Од вкупниот број на планирани активности, реализирана е една активност. Реализираната активност е од видот: документи и планови. Имплементатор на реализираните активности е Одделението за социјална заштита при

Општина Струга. Реализираната активност се состои од пренесување податоци и листа на организации од една кон друга институција, односно се работи за активност од секојдневен/тековен карактер.

Со оглед на тоа што оваа перспектива, според Избалансираната карта на показатели, има степен на важност од 27% проценти, во која се предвидени осум мерки со вкупно 27 активности, а е реализирана само една тековна активност во период од две години, остварувањето на целите се доведени под сериозна закана.

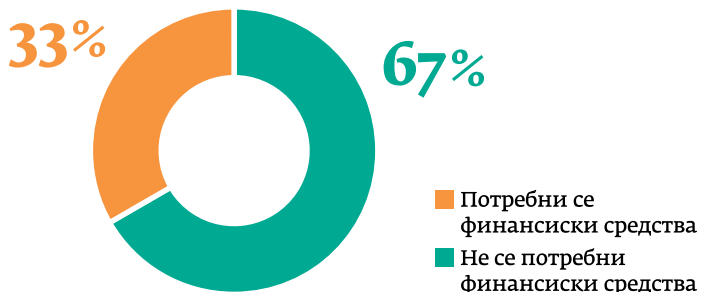
ПРИКАЗ БР. 6

ПЕРСПЕКТИВА: Обезбедување на услуги

ПРИКАЗ БР. 7

ПЕРСПЕКТИВА: Обезбедување на услуги

5.3.3. Степен на реализација на активности по перспектива: развој на капацитетите

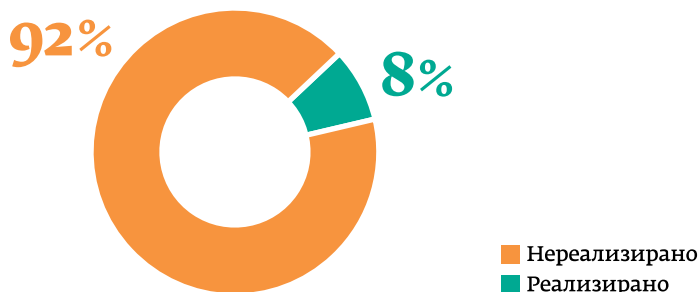
За постигнување на перспективата „Развој на капацитетите“ се предвидени четири мерки: редовна и систематизирана обука на вработените од секторот; воспоставување култура за интерна, меѓусекторска и меѓуинституционална соработка; планирање на улогата на волонтерскиот систем и спроведување социјална заштита на локално ниво; формирање волонтерски сервис и негова имплементација.

Во рамките на четирите мерки, за реализација се планирани 12 активности, од кои за пет не се потребни, а за седум се потребни финансиски средства. Од вкупниот број на планирани активности, реализирана е една. Реализираната активност е од видот: истражување и политики. Имплементатор на реализираните активности е Центарот на заедниците во Струга. Реализираната активност се состои од утврдување на потребите од обуки за вработените во општинската администрација. Имајќи ги предвид резултатите од степенот на реализацијата на активностите во оваа перспектива, како и тоа дека речиси во сите документи е потенцирана важноста на засилување на капацитетите на вработените во Одделението за социјална заштита, загрижувачки е фактот дека надлежните во општината и во одделението не покажуваат интерес за спроведување активности од овој вид, и покрај тоа што се изминати две години од усвојување на Акцискиот план.

Доколку се земат предвид и грешките што ги прави Одделението при изготвувањето и усвојувањето на Програмата, преку невнесување активности што веќе биле договорени и за кои биле обезбедени средства, може да се каже дека, преку слабата реализација на активностите, не се загрозува само остварувањето на целите за оваа перспектива туку и реализацијата на целиот Акциски план.

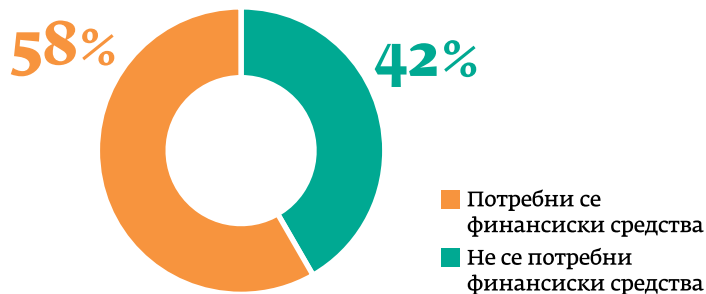
ПРИКАЗ БР. 8

ПЕРСПЕКТИВА: Развој на капацитети

ПРИКАЗ БР. 9

ПЕРСПЕКТИВА: Развој на капацитети

5.3.4. Степен на реализација на активности по перспектива: управување со буџетот

За постигнување на перспективата „управување со буџетот“ се предвидени шест мерки: воспоставување систем/политика за кофинансирање на проектите и активностите со бизнис-секторот и со граѓанскиот сектор; користење на фондовите на ЕУ; воспоставување симулативна даночна политика за партнерства и активности во социјална заштита; методологија за внатрешна распределба на општинскиот буџет во однос на програмата за социјална заштита; дефинирање проекти од областа на социјалната заштита во развојниот дел од буџетот; аплицирање на јавни повици за грантови.

Во рамките на шесте мерки, за реализација се планирани 18 активности, од кои за девет не се потребни, а за девет се потребни финансиски средства. Од вкупниот број на планирани активности, реализирани се две. Реализираните активности се од видот: документи и планови, истражување и политики. Имплементатори на реализираните активности се Центарот на заедниците во Струга и Одделението за социјална заштита при Општина Струга. Реализираната активност се однесува на тековно следење повици и изготвување и реализација на проект за санација на покрив на детска градинка.

Согласно со Акцискиот план, реализирани се две активности во рамките на оваа перспектива, но бележиме дека е реализирана и уште една непредвидена/ дополнителна активност, а тоа е изготвување проект и обезбедување средства за подобрување на просторните капацитети на детската градинка во Струга со период на реализација во 2017 година. И покрај тоа што оваа активност е делумно реализирана, односно е направен проект и се обезбедени средства, може да се каже дека процентот на реализација на активностите во оваа перспектива е поголем и достигнува до 22% наместо наведените 12%.

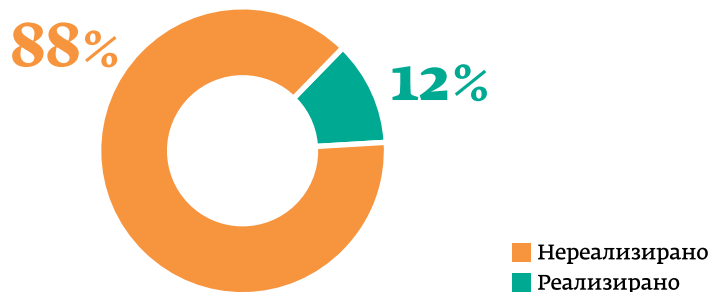
И покрај тоа што оваа активност беше навремено реализирана, средствата беа навремено договорени и активността беше избрана јавно, преку одржување форум, одговорните забораваја да ја внесат/инкорпорираат активността во Програмата за социјална заштита на Општина Струга за 2017, така што Програмата беше изгласана без најважната активност за 2017 година во рамките на оваа перспектива, а можеби и најважна во рамките на Акцискиот план за 2017 година. Овој пропуст, кој е идентичен на пропустот со процесот на изготвување и усвојување на Програмата за 2016, укажува на тоа дека општината има нефункционален систем, барем во оваа област и одделение. Според избалансираната карта на показатели, оваа перспектива има важност од 37%, што е најголема важност споредено со другите

перспективи, а е област во која структурите најмногу потфрлуваат. Потфрлуваат на едноставно внесување активности, а што доколку се работи за цел процес на планирање, обезбедување средства, усвојување и реализација на активност од поголема важност?

При нашето истражување често добивавме впечаток како покрај постојните катови да постои некаков меѓукат, неброен кат, од каде што се раководат работите и од каде што се предлагаат, се донесуваат и се реализираат одлуки во општината – меѓукат, место од каде што е вистинското раководење на општината. „Јас не сум надлежен, но знам сè за постапката“. Но за ова подетално ќе се осврнеме во точката подолу.

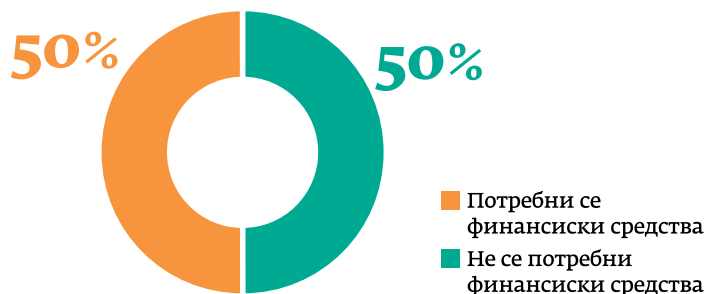
ПРИКАЗ БР. 10

ПЕРСПЕКТИВА: Управување со буџет

ПРИКАЗ БР. 11

ПЕРСПЕКТИВА: Управување со буџет

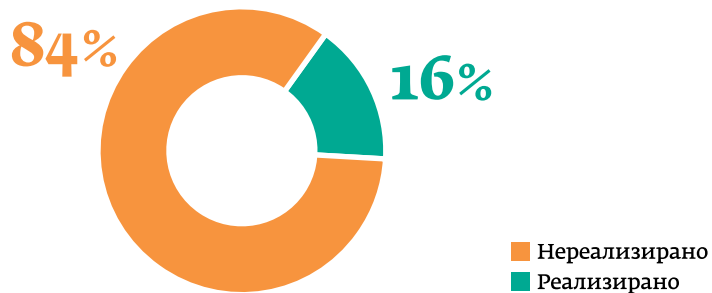

5.3.5. Збирен степен на реализација на активностите за сите мерки по сите перспективи

Бележиме ниско ниво на реализација на активностите, од 16% проценти, и покрај поддршката што ја добива локалната структура за социјална заштита преку Центарот на заедницата и концептот *Општина по мерка на граѓаните*. Со таква поддршка, со однапред обезбедени средства за кофинансирање активности од Акцискиот план, обезбедени од страна на Фондацијата Отворено општество Македонија, со платени, вработени лица во постојното Одделение за социјална заштита (по старо – Сектор), неразбирливо е зошто реализацијата на активностите не достигнала барем 40 проценти. Ако се земе предвид дека за 54% проценти од активностите не се потребни финансиски средства, тогаш од претходно наведеното може да заклучиме дека проблемот е системски. Решението на проблемот може да се најде во Акцискиот план, доколку се следат неговите насоки и доколку се реализираат активностите.

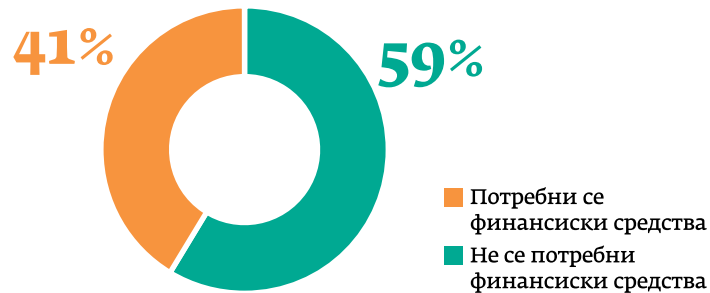
ПРИКАЗ БР. 12

Вкупно за сите перспективи

ПРИКАЗ БР. 13

Вкупно за сите перспективи

6. ЗАКЛУЧОЦИ

- Големата поддршка што се обезбедува преку изготвувањето и спроведувањето на Акцискиот план и Стратегијата во вид на пренесување знаење, засилување на човечките потенцијали и ресурси, поддршка од страна на експерти, помош при изготвување документи и планови, преземање обврски за реализација на мерки за социјална заштита, обезбедување средства за мерките за социјална заштита, не беше доволна сила што би ги променила односот на локалните структури и текот на спроведување активности. И пред и по Акцискиот план, структурите се однесуваат исто, ги прават истите грешки и на ист начин ги спроведуваат мерките. Да не беа обезбедени средства за дополнителни активности (кои не се во Акцискиот план) од страна на Фондацијата Отворено општество Македонија, Акцискиот план и Стратегијата ќе беа уште едно „празно слово“ во рацете на Одделението за социјална заштита при Општина Струга.
- Акцискиот план предлага решенија за надминување на постојните идентификувани недостатоци на системот за социјална заштита и обезбедува целосен пристап, дефинирање и обезбедување на услугите и мерките за социјална заштита. Иницијаторите и помагачите во изготвувањето на Стратегијата и Акцискиот план, судејќи според пишаното во овие документи, се свесни за недостатоците на општинските системи, при што во Акцискиот план обезбедиле флексибилност и толеранција кон однесувањето на локалните структури при реализација на активностите од Акцискиот план и дале разумна временска рамка за реализација на активностите, но со поминати две години од усвојувањето на Стратегијата и една година и три месеци од усвојувањето на Акцискиот план, оваа умешност при изготвувањето ваков тип на документи сè уште не дала резултати.
- Избалансираната карта на показатели претставува одличен и адекватен пристап во успешна реализација на перспективите по својата важност, но во одредени периоди, поради факторот „време“, дел од активностите што не се реализирани, а се од понизок степен на важност, ја сопираат реализацијата на важните елементи на Акцискиот план. Оттука, важно е да се има предвид временската рамка на реализацијата на активностите, со цел Акцискиот план да

не биде заложник на лесно и брзо остварливи мерки што поради неажурност, неефикасност и неефективност на надлежниот орган, не се реализирале навремено и квалитетно.

- Клучна активност што има цел да стави во функција понапреден систем на социјална заштита е подобрувањето на работата на Одделението за социјална заштита при Општина Струга. Одделението не применува нови современи техники во работењето, со кои значително би се унапредил квалитетот на услугите што ги добиваат корисниците. Одделението не треба да ја потценува важноста на Акцискиот план и Стратегијата. Напротив, тие би требало да им бидат главен адут, преку кој Одделението добива можност да биде лидер и носител на активности во обезбедувањето адекватни услуги и услови за ублажување на последиците од социјалните ризици, во обезбедувањето лесно достапни услуги, преку широка и развиена мрежа на даватели на услуги на локално ниво.
- Мултисекторските средби се особено важни за постигнување комплементарност и разновидност во обезбедувањето мерки и услуги за социјално загрозените групи граѓани, а со тоа и во обезбедување поква-

литетни услуги, кои би воделе кон поголема социјална независност на корисниците. Преку овие средби би се зголемило и чувството на сопственост врз процесите, документите и резултатите. Овие средби се особено важни за успешна распределба и реализација на обврските меѓу локалните структури, во услови кога центрите за социјални работи најголем дел од своето време и кадар посветуваат за администрација на паричните надомести од социјални услуги.

- Заслужената важност на Акцискиот план (Прилог 1) може да се постигне само доколку мерките и активностите од него се пренесат, се усогласат и се инкорпорираат во Програмата за социјална заштита на Општина Струга во Програмата на дневниот центар „Порака нова“, во Програмата на Центарот за социјални работи, но, сепак, за да се постигне ова, потребно е подобрување на функционирањето на Одделението за социјална заштита и организација, на мултисекторски средби, како и волја за заеднички пристап.
- Вонинституционалните форми на обезбедување социјална заштита, каква што е Дневниот центар за деца и возрасни со посебни потреби „Порака Нова“ во Струга, се особено важни за плурализација при давањето

услуги за социјална заштита и поголема достапност до сите социјално загроени поединци, семејства и ризични групи. Кај ваквите форми на обезбедување услуги важно е дали обезбедуваат тие соодветни услови за нормално и достоинствено згрижување на оваа група граѓани. Дневниот центар е позитивен пример за делегирање надлежности од областа на социјалната заштита; тој функционира веќе десет години и бележи пораст на буџетот од 113% во периодот од 2006 до 2016 година. Сепак, просторните услови за дневен престој не се подобруваат со иста динамика како и буџетот.

- Финансиските средства не се причината поради која има низок процент (17%) на реализација на Акцискиот план, од причини што за 54% од активностите не се потребни средства за реализација. Слабата мотивација, непрофесионалноста, нарушените внатрешностемски меѓучовечки односи, потценувањето на важноста на програмите, акциските планови и стратегиите се основните причини што доведоа до слаба реализација на активностите на Акцискиот план, а со тоа и потфрлување во обезбедувањето брзи и квалитетни услуги за корисниците на социјална заштита.
- Обидите да се обезбеди квалитетна услуга преку сложената структура на институциите, како и преку примена на унифициран пристап и мерки за разновидните потреби од социјални услуги, одат контрапродуктивно на индивидуалната природа на социјалните проблеми на ранливите групи. Потребно е унапредување на локалната структура со цел да биде во можност да одговори на потребите од социјална заштита на своето население преку индивидуализирани и приспособени мерки на конкретните потреби на корисникот и семејството, што подразбира целосна процена на состојбата, висок степен на учество на корисниците и семејството при планирање и реализирање соодветни мерки и услуги.
- Постои отсуство на реализирани мерки и активности во насока на засилување на социјалната превенција, со којашто би се спречило настанување на социјални ризици, би се придонело за рано откривање и ран третман, а со тоа би се надминале и би се ублажиле штетните последици од изложеноста на социјален ризик. Токму во овој сегмент би можело да се вклучи Одделението за социјална заштита, во услови каде што центрите за социјална работа се преоптоварени со администрирањето на паричните надомести и обезбедувањето друг вид социјални услуги.

7. ПРЕПОРАКИ

- Одделението за социјална заштита при Општина Струга мора да ја прифати улогата на носител на одговорностите и активностите на Акцискиот план, што е, всушност, во нивни интерес, во интерес на општинската администрација и, на крајот, во интерес на корисниците на социјални услуги. Одделението треба да го подобри пристапот кон извршувањето на тековните, кварталните и годишните активности. Резултати во оваа насока треба да се покажат во првото тримесечје од оваа година. Доделувањето на позициите и назначувањето раководител и соработници во рамките на ова или на друго одделение не треба да биде направено по принципот на „казнена експедиција“, туку по системот на заслуги, искуство и вештини.
- Центарот за социјални работи, и покрај тоа што има мала улога во спроведувањето на Акцискиот план, треба да биде негов најголем поддржувач. Центарот за социјални работи треба да биде главен мотиватор и организатор на мултисекторски средби за координирање и комплементарност на активностите од социјалната заштита за граѓаните на нашето подрачје.
- Успешната реализација на Акцискиот план е од интерес на Центарот за социјални работи. Имено, тој содржи мерки и активности со кои ќе се опфати група на која, поради ограничените капацитети на Центарот за социјални работи, не може да ѝ се посвети во целост и успешно да ги реализира активностите.
- Дневниот центар за деца и возрасни со попреченост „Порака Нова“ би требало да се регистрира во регистарот на здруженија на граѓани од областа на социјалната заштита при Министерството за труд и социјална политика (МТСП). Регистрацијата не е задолжителна, но би било добро да се направи, затоа што е од интерес на штитениците. Со регистрирањето би се обезбедило потврда, односно сертификат за поседување услови за давање услуги од областа на социјалната заштита согласно со Законот за социјална заштита. Имајќи предвид дека дневниот центар нуди услуги за социјална заштита, доделени преку делегирање надлежност од страна на општината, и дека општината го обезбедува буџетот за функционирање на дневниот центар, оваа регистрација е, во најмала рака, морална обврска.

- Одделението за социјална заштита, заедно со дневниот центар, треба да се потруди да изнајде начин за подобрување на просторните услови и капацитети на дневниот центар, со што би придонеле за подостоинствени услови за престој на згрижените деца и возрасни.
- Доколку има следен циклус на обезбедување средства за финансирање активности од Акцискиот план, препорачливо е да се искористат согласно со потребните мерки и активности што произлегуваат од Законот за социјална заштита, а не од Законот за заштита на деца. Вакви активности, кои не беа во Акцискиот план, а се спроведоа, беа активностите за поправки и подобрување на просторните капацитети на градинките, кои се внесоа во Програмата за социјална заштита за 2016 и 2017 година.
- Комисијата за општествени дејности треба да извршува квартални проверки на работата на Одделението на социјална заштита.
- Изразувањето на важноста и „тежината“ на перспективите во проценти треба да биде придружено со процентуално претставување на важноста и улогата на институциите/локалните структури во реализација на мерките и перспективите на Акцискиот план.
- Одделението за социјална заштита при Општина Струга и Центарот за социјални грижи треба да почнат процес за организациско одвојување на „администрирањето на социјалните парични недовомести“ од „обезбедувањето социјални услуги“.
- Мултисекторската соработка на Центарот за социјални работи, Одделението за социјална заштита и Дневниот центар за деца и возрасни со попреченост, за отворање нови форми и услуги за вонинституционална заштита, како и отворање процес на деинституционализација.
- Одделението за социјална заштита, Центарот за социјални работи, Дневниот центар за деца и возрасни со попреченост, во соработка со Центарот на заедницата во Струга, да ги разгледаат можностите и потребите што произлегуваат од спроведената анализа „Социјална карта на Општина Струга - идентификување ранливи групи и потребни социјални услуги во општината“, и да утврдат дали е потребна дополнителна детална и длабинска анализа на потребите од социјални услуги на локално ниво.

8. ИЗВОРИ:

- Стратегија за социјална заштита на своите граѓани 2015-2020.
- Акциски план за локалната стратегија за социјална заштита на Општина Струга за периодот 2015-2017 година.
- Децентрализација на социјалната заштита во Република Македонија – фактичка состојба, предизвици и можности на локално ниво, април 2012, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights.
- Социјална заштита и социјална инклузија во Поранешната Југословенска Република Македонија, European Commission Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Unit E2 Manuscript completed in October, 2007.
- Годишен извештај за 2006 за работењето на фондот за здравствено осигурување на Македонија и анализа на економско-финансиското работење на фондот и јавните здравствени установи.
- Извештај од извршеното истражување за состојбите во центрите за социјална работа во Република Македонија и одлучувањето по барањата на граѓаните за паричните права од социјална заштита, Скопје, декември 2013 година.
- Национална стратегија за еднаквост и недискриминација врз основа на етничката припадност, возраста, менталната и телесната попреченост и полот 2012-2015.
- Национална стратегија за деинституционализација во системот на социјалната заштита во Република Македонија (2008-2018).
- Национална програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 .
- Одлука за организацијата, делокругот и начинот на извршување на задачите на општинската администрација на Општина Струга.

- Записник од 50. седница на Советот на Општина Струга, одржана на 6.12.2016.
- Записник од 34. седница на Советот на Општина Струга, одржана на 10.12.2015.
- Записник од 35. седница од Советот на Општина Струга, одржана на 30.12.2015.
- Врамнување нова социјална политика: актери, димензии и реформи.
- Стратегија за одржлив развој 2006-2011, Општина Струга.

АНЕКС

Состојби што влијаат на успешната реализација на плановите и стратегиите

Генералното функционирање на општинската администрација се покажа како предизвик при реализацијата на истражувањето. Како што напредуваше истражувањето, се дојде до заклучок дека начинот на којшто функционира општината негативно се одразува на работата на конкретното одделение за социјална заштита.

Првично, добивавме нецелосни и, генерално, неконкретни информации, кои веќе ги знаеме. Дополнителен проблем во општината беше тоа што, очигледно, никој нема информација кој е раководител на Секторот за социјална заштита, што нè натера да го промениме пристапот во однос на истражувањето за организациска структура на општината, при што моравме да бараме од врата на врата за да утврдиме кое е одговорното лице за оваа област.

При нормално функционирање на администрацијата, една информација би можела да се добие за еден ден, но во нашата им требаа и до две недели за комплети-

рање на една информација. Бидејќи пристапот, квалитетот на информацијата и времето потрошено со Општина Струга одеше непотребно отежнато, решивме да провериме какви информации би можеле да добиеме од друга општина што е дел од процесот на спроведување акциски планови и дали би наишле на сличен проблем со нив. Ја избравме Општина Струмица. При телефонски разговор, лесно го добивме лицето одговорно за социјална заштита во Општина Струмица, од кое ги добивме сите информации што ни беа потребни. Тоа ни објасни дека информациите што ги бараме ги има на официјалната страница на општината, како и дека, доколку ни се потребни повеќе податоци во каква било форма, да се обратиме до него. Потребната информација ја добивме побрзо и во поквалитетна форма од друга општина отколку во нашата.

Во тој момент сè уште не знаевме кој е надлежен за Секторот за социјална заштита при Општина Струга, за кој подоцна дознавме дека е одделение. При добивање официјален документ со податок за структура и вработени по сектори, во делот за Одделението за социјална заштита, местото за раководител беше празно, а имаше

три имиња на лица што се водат како соработници во одделението. Дознавајќи го ова, наместо да станат работите појасни, стануваат понејасни, затоа што излегуваше дека Програмата за социјална заштита се изготвува и се реализира самата.

Колку повеќе се обидувавме да собереме информации за секторот, толку повеќе ни стануваше нејасна организациската структура по која функционира нашата општина. Како да постоеше некаков меѓукат преку кој функционира општината, во кој има одговорни лица што знаат сè, но не се официјално надлежни. На тој начин и дознавме за раководителот на секторот/одделението, кој ја изготвува и ја доставува на усвојување Програмата за социјална заштита.

За да се разбере функционирањето на овој сектор, потребно беше да се разбере и да се објасни функционирањето на целата општинска структура и да се согледаат факторите што влијаат на ефикасноста и се пренесуваат како начин на однесување на поединечните сектори и одделенија..

Со цел да го разбереме функционирањето на општината и да ја разбереме организациската поставеност на секторите и одделенијата, го обезбедивме Правилникот за систематизација на работните места во Општина Струга. Прво го обезбедивме стариот, а потоа дознавме дека има нов правилник за систематизација на работни места. Согласно со новата систематизација, Секторот за социјална заштита е деградиран на ниво на одделение при Секторот за јавни дејности. Нашиот интерес во оваа насока побуди интерес и кај надлежните за поставување на новиот правилник за систематизација на интернет страницата на општината.

Како резултат на ова наше дополнително ангажирање, произлезе следниов органограм на Општина Струга (стр. 32).

Органограм на општина Струга

